

АНКЕТА О ПРИХОДИМА И УСЛОВИМА ЖИВОТА

ПРАВНИ ОСНОВ

„Анкета о приходима и условима живота“ (*Survey on Income and Living Conditions – SILC*) спроводи се на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ и садржај статистичког истраживања

Циљ овог истраживања је да се прикупе упоредиви подаци о приходима, сиромаштву, социјалној искључености и условима живота. Истраживање је први пут спроведено 2013. године на узорку од 8008 домаћинстава. Подаци се користе за добијање структурних социјалних индикатора на нивоу Републике Србије и међународно су упоредиви.

За постизање наведеног циља, у складу са методологијом истраживања, обезбеђују се две врсте података на годишњем нивоу:

- Подаци пресека стања (енг. *Cross-sectional*) – ови подаци се односе на одређено време или за одређени период и дају информације о примањима, сиромаштву, социјалној искључености и другим условима живота, и
- Подаци праћења стања (енг. *Longitudinal*) – подаци о променама на индивидуалном нивоу у периоду од четири године.

Извештајне јединице, статистичке јединице

Јединице посматрања су изабрана домаћинства, према плану узорка, било да је реч о самачким или вишечланим домаћинствима, као и сви чланови домаћинства старости 16 и више година.

Домаћинством се сматра:

- **заједница лица** чији чланови заједно станују, хране се и заједнички троше остварене приходе (вишечлано домаћинство);
- **самац** који живи, храни се самостално и троши остварене приходе (једночлано, односно самачко домаћинство).

Убрајају се и:

- **Чланови домаћинства** који су привремено одсутни (краће од 12 месеци);
- **Ученици и студенти** сматрају се члановима домаћинства без обзира на дужину боравка изван свог домаћинства (у школама и на студијама);
- Лица која раде или се **школују у другом месту у земљи или иностранству**, имају економске везе са домаћинством или бораве у домаћинству више од месец дана током године а немају своје домаћинство – такође се сматрају члановима домаћинства и имају третман привремено одсутних.

Не убрајају се:

- **Особе које бораве у другом месту у земљи или иностранству дужи период** (дванаест или више месеци) – третирају се као одсутна лица и искључују се из Анкете.
- **Подстанари и сустанари** који живе са члановима домаћинства у истом стану или кући, а не хране се заједно са укућанима, не убрајају се у чланове тог домаћинства, већ они представљају посебно домаћинство са боравиштем на тој адреси.
- Анкетом се не обухватају тзв. **колективна домаћинства** (болнице, затвори, манастири, интернати и сл.). Међутим, ако лице из домаћинства борави у колективном домаћинству краће од дванаест месеци, онда се укључује у Анкету.
- **Привремено присутна лица** (гости и сл.), која су чланови других домаћинства, не укључују се у Анкету.

Обухват истраживања

Оквир за избор узорка је Попис становништва, домаћинства и станова 2011. године.

У Анкети је примењен двоетапни стратификовани панел узорак с пописним круговима као примарним и домаћинствима као секундарним јединицама избора. У првом таласу узорак је чинило 8008 домаћинства.

Основни социодемографски подаци прикупљају се за сва лица у изабраним домаћинствима, док су подаци о радној активности и приходима прикупљају само за лица стара 16 и више година.

Метод, време и извори за прикупљање података

Анкета се спроводи једном годишње, током маја и јуна. Анкетирање траје два месеца, а референтни период за прикупљене податке који се односе:

- **на приходе** је 12 месеци у претходној календарској години,
- **на материјалну ускраћеност** је тренутак анкетирања.

У Анкети се подаци прикупљају од лица у домаћинствима која су изабрана у узорак, а упитник је основни инструмент за добијање одговора путем интервјуа (на терену). Приликом анкетирања примењује се метод CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*). Извор података представља изјава лица које даје податке анкетару.

Обавеза заштите индивидуалних података

Резултати истраживања објављују се у агрегираном облику и у потпуности је обезбеђена тајност индивидуалних података о домаћинствима и лицима.

Списак и дефиниције основних обележја – индикатора

Еквивалентни приход је укупни расположиви приход домаћинства равномерно расподељен међу члановима домаћинства према модификованој скали еквиваленције OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*). Према овој скали, први одрасли члан домаћинства добија вредност 1, остали одрасли чланови стари 14 и више година вредност 0,5 и деца испод 14 година вредност 0,3. Приход домаћинства не укључује приход у натури.

Праг ризика од сиромаштва (релативна линија сиромаштва) представља 60% медијане националног еквивалентног прихода и изражава се у динарима.

Стопа ризика од сиромаштва представља удео лица чији је еквивалентни приход мањи од релативне линије сиромаштва. Ова лица нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду.

Релативни јаз ризика од сиромаштва представља разлику између прага ризика од сиромаштва и медијане еквивалентног прихода лица која су испод прага ризика од сиромаштва.

Квинтилни однос (C80/C20) пореди укупан еквивалентни приход горњег приходног квинтила (20% становништва с највишим еквивалентним приходом) са укупним еквивалентним приходом доњег приходног квинтила (20% становништва с најнижим еквивалентним приходом).

Гини коефицијент представља меру неједнакости расподеле прихода. Вредност овог коефицијента се креће у интервалу од 0 до 1, где 0 представља савршену једнакост, тј. све особе у друштву имају једнак приход. Како се вредност коефицијента повећава, тако се и приходна неједнакост такође повећава.

Најчешћи статус на тржишту рада односи се на најчешћи статус активности лица, тј. на статус активности лица у коме је оно провело најмање седам месеци током референтног периода и рачуна се за особе старости 18 и више година.

Дисперзија око прага ризика од сиромаштва показује осетљивост процењене стопе ризика од сиромаштва на избор прага сиромаштва – 40%, 50%, 70% медијане националног еквивалентног прихода.

Материјална ускраћеност домаћинства је показатељ материјалних услова који утичу на квалитет живота домаћинства.

Ставке материјалне ускраћености су:

1. немогућност домаћинства да приушти адекватно грејање,
2. немогућност домаћинства да приушти веш-машину,
3. немогућност домаћинства да приушти аутомобил,
4. немогућност домаћинства да свим члановима приушти недељу дана одмора ван куће бар једном годишње,
5. немогућност домаћинства да приушти неочекивани трошак у износу од 10.000,00 динара, који би био плаћен из буџета домаћинства,
6. немогућност домаћинства да приушти телефон,
7. немогућност домаћинства да приушти телевизор у боји,
8. немогућност домаћинства да приушти месо или рибу у оброку (или њихову вегетеријанску замену) сваког другог дана,
9. кашњење са плаћањем ренте, рате за стан или другог кредита или комуналних услуга за стан у ком домаћинство борави.

Стопа материјалне ускраћености је показатељ финансијске немогућности домаћинства да приушти најмање три ставке (од могућих девет претходно наведених) материјалне ускраћености.

Стопа изразите материјалне ускраћености је показатељ финансијске немогућности домаћинства да приушти најмање четири ставке материјалне ускраћености.

Стопа субјективног сиромаштва (могућност домаћинства да „састави крај с крајем“) представља субјективни осећај испитаника о тешкоћама са којима се суочава његово домаћинство у настојању да плаћа своје неопходне трошкове, узимајући у обзир укупна примања тог домаћинства.

Финансијско оптерећење буџета домаћинства трошковима становања означава у којој мери трошкови становања представљају финансијско оптерећење за домаћинство. Ови издаци укључују рату за отплату кредита, уколико је члан домаћинства власник стана до којег је дошао уз помоћ кредита, или ренту, уколико је закупац. Такође, у трошкове становања, поред комуналних услуга укључени су и издаци за услуге повезане са становањем, као и издаци за редовно одржавање стана.

Интензитет рада представља број месеци у којима су сви радно способни чланови домаћинства радили у референтном периоду у односу на хипотетички број месеци у којима су чланови домаћинства могли радити. Интензитет рада може бити веома низак (0–0,20), низак (0,20–0,45), средњи (0,45–0,55), висок (0,55–0,85) и веома висок (0,85–1). На пример, **низак интензитет рада** се односи на домаћинства у којима су радно способни чланови радили између 20% и 45% од укупног броја месеци у којима су могли радити током референтног периода.

Ниво репрезентативности података

Анкета се спроводи на територији Републике Србије, а обрадом се обезбеђују подаци за Републику Србију (укупно) и за регионе: Београдски регион, Регион Војводине, Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије. Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

При спровођењу овог истраживања примењена су методолошка решења која су усклађена са препорукама и дефиницијама Евростата (*European Statistical Office*), чиме је обезбеђен најважнији извор за међународно поређење података Републике Србије са другим земљама у области статистике сиромаштва и социјалне неједнакости.

Коришћене су дефиниције и препоруке објављене у методолошком материјалу Евростата: REGULATION (EC) No 1177/2003 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL, REGULATION (EC) No 1553/2005 i REGULATION (EC) No 1791/2006.

ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања (огговорни произвођач званичне сџаиисџике)

У складу са Програмом статистичких истраживања, организацију припреме и спровођење Анкете, као и обраду прикупљених података, врши Републички завод за статистику, а непосредни извршиоци ове анкете су: анкетари, вође тима и контролори.

Обавезност (или необавезност) давања података

Обавеза давања података темељи се на члану 26, а казнене одредбе за одбијање давања података или давања непотпуних и нетачних података на члану 52 Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Роковник основних фаза спровођења истраживања, укључено је и публикавање података

Анкета се спроводи једном годишње, током маја и јуна. Контрола, шифрирање и унос података се врши паралелно са трајањем теренског рада. Логичка контрола и процес импутације унетог материјала траје наредна три месеца и након тога следи припрема и рад на Саопштењу, које се издаје у штампаном облику и презентује на сајту Завода (www.stat.gov.rs) 31. марта.

ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

За спровођење Анкете утврђени су следећи методолошки инструменти:

1. Списак домаћинстава изабраних у узорак (СИЛК) (*The Survey on Income and Living Conditions*)
2. Упитник за домаћинство
3. Упитник за лице
4. Упутство за рад контролора и анкетара
5. Упутство за коришћење апликације
6. Писмо за домаћинство
7. Овлашћење анкетара
8. Идентификациона картица
9. Обавештење о поновном доласку анкетара

Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању (са обавештењем где се могу пронаћи)

Приликом шифрирања и обраде података добијених овом анкетом коришћене су следеће класификације:

1. Класификација делатности, која је упоредива са класификацијом Европске уније (NACE, rev. 2);
2. Класификација занимања, која је упоредива са Међународном стандардном класификацијом занимања (ISCO–08 (COM));
3. Ниво образовања, који је упоредив са међународним нивоима образовања и обуке (ISCED - 2011).

Све поменуте класификације могу се пронаћи на званичном сајту Завода: www.stat.gov.rs.

Списак публикација у којима се објављују методологија и резултати истраживања (у штампаном облику и/или на интјернеј презентацији)

Публикације које се објављују у штампаном облику и путем интернет презентације су:

1. Саопштење (Анкета о приходима и условима живота)
2. Саопштење за јавност (Анкета о приходима и условима живота)
3. Методолошко упутство (Анкета о приходима и условима живота)
4. Статистички календар Републике Србије.

Контакт особа – Тијана Чомић, локал 389